ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 1,293 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1901, ՑՈՒՆՈՒԱՐ 2—15 — 24 ՐԱՄԱԶԱՆ 1318—2 ՔԱՆ" ՍԱ" 1316 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

"بوزانتیون"
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته در. صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت كچیان
مطبعه و اداره خانه سی بابعالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرو
دائرهٔ مخصوصه ده در

20 ՓԱՐԱ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՄՈՒՏՔԸ Ի 20րդ ԴԱՐ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, 1801—1901

Գ.

ՎԵՐՋ ՆԱՊՈԼԷՈՆԵԱՆ ԴՐՈՒԹԵԱՆ, ԵՒ ՆՈՐ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ

Ըսինք թէ Թիլզիթի Դաշնագիրը Նաբոլէոնի փառքին զէնիթն էր։ Անկէ ետքը, սխալներ միայն գործեց, և պատահական փայլումներէն հանդերձ, անկումներ միայն ունեցաւ։ Նախ և առաջ, սխալ մ'էր իր «Պերլինի Հրովարտակ»ով հաստատած Ցամաքային պաշարումն Անգլիոյ դէմ։ Ցաջորդ սխալն եղաւ՝ Սպանիոյ արշաւանքը։ Եւ աղէտքին լրումն եղաւ իր արշաւանքն ի Ռուսիա։ Ա՛ն անկէ ետքը կայծակի արագութեամբ հասան իր Էլպա քշուիլն և ի վերջոյ Սէնդ—Էլէնա քշուիլը։

«Ցամաքային Պաշարում»ին (Blocus continental) համեմատ, Նաբոլէոնի իշխանութեան կամ ազդեցութեան ենթակայ ամէն երկիրներ իրենց նաւահանգիստները փակած էին անգլ. նաւերուն առջև։ Ո՛չ իրենք նաւ կ'ղրկէին Անգլիա, ո՛չ Անգլիայէն նաւ կ'ընդունէին։ Ասով, Անգլիա անօթի պիտի թողուէր, Եւրոպայէն ցորեն չառնելով, և իր վաճառքներն Եւրոպայի չկրնալով ծախել։ Անգլիա խստիւ պատասխանեց՝ գրաւելով բոլոր «չէզոք» նաւերն անգամ որք անմիջա վաճառք կ'փոխադրէին Ֆրանսա, կամ Ֆրանսայի ազդեցութեան տակ գտնուող ո՛ և է երկիր։ Եւրոպայի վաճառականութիւնն սպաննելու համար աւելի արմատական միջոց չէր կրնար խորհիլ Նաբոլէոն։ Այս եղաւ մին այն բազմաթիւ պատճառներէն որով Եւրոպայի ժողովուրդներն հարկադրուեցան իբրեւ բռնակալ նկատել զինք, և խորշիլ իրմէ, հակառակ իր ոյժին գերազանցութեան և իր փառաւոր յաջողութեան ամէն կողմ։ Բայց որովհետև ամէն չարիքէ բարիք կրնայ ծնիլ, հանքածուխն անգամ անուշահոտութիւն կրնայ ծնանիլ, եւ փայտէն՝ շաքար, «Ցամաքային Պաշարում»ն Եւրոպայի և մանաւանդ Ֆրանսայի համար ա՛յն օգուտն ունեցաւ որ 10—15 տարիներու միջոցին ուր այս արգելք աւելի կամ նուազ մնաց բրիտանեան վաճառականութեան դէմ՝ Անգլիոյ գործարաններուն արտադրութիւններէն զուրկ մնացած Եւրոպական երկիրներն հարկադրուեցան իրենց գլխուն ճարը նայիլ, և մետաղի, բամպակի, բուրդի, կաշիի և մետաքսի անգլ. գործարաններուն նման հաստատութիւններ հիմնել, եւ նոյն գործուածքներն իրենք արտադրել։ Հետեւապէս, Եւրոպական նոր ճարտարութեանց միթթումը սոյն այս Նաբոլէոնեան շրջանէն կ'սկսի։ Երբ Նաբոլէոնի անկումէն ետքն Եւրոպական հրապարակները բացուեցան իրենց առջև, Անգլիացիք տեսան որ շատ մը շուկաներ իրենց ձեռքէն ելեր են բոլորովին, և իրենց կարգ մը գործուածքներուն ախոյեան ելեր են Եւրոպական համանման արտադրութիւններ։ Ան ատեն կարծես ա՛լ աւելի վրէժ լուծեցին «Քորսիքացի Բախտախնդիրէն», անհարկի տանջելով զինք Սէնդ Էլէնայի իր աքսորավայրին մէջ, և ո՛չ միայն համօրէն քաղաքակիրթ աշխարհի, այլ և իրենց իսկ աւելի վեհանձն, աւելի փափկասիրտ հայրենակիցներուն զայրոյթ պատճառելով այս բիրտ վարմունքով իրենց յաղթուած թշնամիին դէմ։

1808ին Նաբոլէոն Ֆրանսայի բոլոր սահմանները, Հռենոս—արեւելքէն մինչև Հիւսիս, ծածկած էր իր եղբայրներուն իշխանութեան տակ կամ իր ազդեցութեան ենթակայ նորակազմ Պետութիւններով, (Իտալիան, սահմանակից Գերմանիան, Պելճիքան և Հոլանտան)։ Միայն Սպանիան այս կերպով կապած չէր իրեն հետ, ուստի հոն ալ աչք տնկեց։ Միտքը դրաւ իր Ժոզէֆ եղբայրն Սպանիոյ Թագաւոր անուանել։ Խոստումներով իր քով հրաւիրեց Սպանիոյ Թագաւորն ու գահաժառանգը, եւ յետոյ Ֆրանսայի մէջ մէյ մէկ չքեղ բնակութիւն յատկացուց անոնց։ Բայց եթէ ամենք վարչային վերակազմութեան մը յուսովն ի սկզբան պատրաստ երեւցան նպաստաւոր ընդունելութիւն մ'ընելու Ժոզէֆ Պոնափարդի, երկիրը չուզեց ոտք ելաւ այս բոլորովին օտար տիրապետութեան դէմ։ Իրաւ է որ Սպանիոյ Պուրպոն տիրող գերդաստանն ալ օտար էր երբեմն, բայց դարերու ընթացքին մէջ բոլորովին նոյնացած էր սպանիական տարրին հետ։ Նաբոլէոն բանակներ ղրկելով ոյժ տուաւ իր եղբօր։ Սպանիացիք տեսնելով որ կանոնաւոր ճակատամարտներու մէջ պիտի չկրնան դէմ դնել Նաբոլէոնի կիրթ և վարժ բանակներուն, կազմակերպեցին հրոսակային կռիւը, որուն առաջին վարպետներն հանդիսացան Եւրոպայի մէջ, և որ իրենց իսկ բառովն Եւրոպական լեզուներու մէջ ճանչուեցաւ կէրիլլա (guérilla) անունով, այսինքն՝ փոքր խմբերով կիրճերը կ'բռնէին, թշնամի բանակին հաղորդակցութիւնները կ'կտրէին, պաշարները կ'յափշտակէին, ցիր ու ցան գտնուած զօրքերն յանկարծակի կ'զարնէին, կ'գերէին, զէնքերը կ'գրաւէին, և ժողովուրդը քաջալերելով, կամ ահաբեկելով՝ կ'ստիպէին իրենց հետ միանալու, կամ գո՛նէ թշնամիին չօգնելու։— Ճիշդ ա՛յն կռիւը զոր հիմակուան Պօէրները [illegible] Սպանիացիներէն սորված են։ Այս կերպով Նաբոլէոնեան բանակները մէկէ աւելի ձախողանք կրեցին, և եղբայր Ժոզէֆ չուզեց կեցիլ դրաւ։ Աւելի մեծ յաջողութիւն մ'ունեցան Սպանիացիք, երբ 18,000 ֆրանսացի զօրք մէկէն գերի վարեցին, և փոխանակ բան պայմանադրութեան զանոնք Ֆրանսայի սահմանագլուխն առաջնորդելու, Միջերկրականի ամայի կղզի մը ղրկեցին, և թող տուին որ անօթութեամբ անոնք ալ մեռնին հոն։ Նաբոլէոն այս մեծ ամօթը լսելուն պէս, ինքն անձամբ ահագին բանակաւ մը Սպանիա մտաւ։ Բայց ան ատեն ալ Անգլիա Հնդկաստանի նուաճման գործէն Եւրոպա կանչած էր զԼորտ Ուէլլէսլի, իր ապագայ Ուէլլինկդընը, որ զինուորական գիտութիւնն ուսած էր Ֆրանսայի Զինուորական Վարժարանի մը մէջ, և նախ զԲորդուգալ ազատելով, իրեն խարիսխ ըրաւ, և չվհատելով Նաբոլէոնի զօրավարներուն յաջողութիւններէն, պարբերական յարձակումներով զանոնք դուրս մղեց Սպանիայէն։ Աւստրիա, զՆաբոլէոն Սպանիոյ մէջ չարաչար զբաղած գտնելով, իր կրկնակի պարտութեանց վրէժը լուծելու վայրկեանն հասած համարեց։ Նաբոլէոն կայծակի արագութեամբ հասաւ, և Վակրամի յաղթութեամբ (1809), նոր հողեր կորսնցնելու դատապարտեց Աւստրիան, և յետոյ, անգամ մը ևս շլացնելու համար աշխարհի աչքերը, բաժնուեցաւ Ժոզէֆին կայսրուհիէն, որ զաւակ մը չէր պարգեւած իրեն, և միտքը դրաւ վաղեմի Կայսերական գերդաստանէ իշխանուհիի մը հետ ամուսնանալ։ Որովհետեւ Ալեքսանդր Ա. իր գերդաստանէն մեծ—դքսուհի մը չէր տար, Նաբոլէոն դիմեց իր դեռ նոր յաղթած թշնամիին, և Աւստրիոյ Մարի—Լուիզ արքիդքսուհիին հետ ամուսնացաւ, որ տարի մը ետքը ծնաւ իր միակ որդին, զոր իր ցնծութեան մէջ Նաբոլէոն իսկոյն անուանեց «Հռոմայ Թագաւոր» (1811)։

Բայց Նաբոլէոն ինչ որ ալ ընէր, իր տիրապետութիւնը բաւական ամրապէս հաստատուած չէր զգար։ Ցամաքային Պաշարումն Անգլիոյ դէմ ազդուապէս ի գործ դնելու պէտքին վրայ վէճ ունեցաւ Ռուսիոյ հետ, որ չէր կրնար համակերպիլ Ռուսիոյ բովանդակ արտաքին վաճառականութիւնը փճացնելու Նաբոլէոնի հմայիչ աչքերուն համար։ Նաբոլէոն համոզուեցաւ որ մինչև որ Ռուսիոյ գլուխը չճզմէ Եւրոպան մէկ ծայրէն միւսն իր կամքին պիտի չկրնայ հպատակեցնել, և ան ատեն գործեց իր ամենամեծ յիմարութիւնը, որ ինքզինք ալ, իր բոլոր գործն ալ կործանման պիտի տանէր շիտակ։ Իբր 650,000 զօրքով և 1,400 թնդանօթով (ամէնէն մեծ բանակը զոր Նաբոլէոն ո՛ և է ատեն սպառազէն հանած ըլլայ) Ռուսիոյ վրայ քալեց։ Բայց եթէ Ֆրանսացի զօրքերն անձնուէր էին իրենց Կայսեր, Ռուսք ո՛չ նուազ կ'պաշտէին իրենց Ալեքսանդր Ա. եռանդնալից Զարը, որ իրենց համար տեսակ մը վիպային, ազնուական վեհանձնութեան մարմնաւորումն էր, և մարդասիրութեան ընդհանուր ձգտումներով, Նաբոլէոնի լոկ երկաթ և վառօդ հոտող աշխարհակալութեան դէմ ուշագրաւ հակապատկեր մը կ'ձեւացնէր երբեմն։ Եւ յետոյ, Ռուսք, Նաբոլէոնի բանակներուն դէմ դնելով, Անգլիացիներուն [illegible] կ'ցուցնէին։ Մահն առ ոչինչ կը գրէին, և եթէ երբեմն տեղի կուտային, միմիայն կարող զօրավարի պակասութեան հետեւանքն էր։ Մնաց որ, Նաբոլէոն շարունակ յաղթելով իր թշնամիներուն, զանոնք կ'վարժեցնէր իրեն ա՛լ աւելի աղէկ դիմադրելու։ Պատերազմի արուեստն ակամայ դաս կուտար անոնց։ Ուստի, Ռուսիա արշաւելուն առթիւ, Նաբոլէոն չշահեցաւ այն աժան դափնիներն որք այնքան փառաւորեր էին իր ռազմավար հանճարը, երբ ոչինչ կորուստով ամբողջ բանակներ գերի կ'վարէր մէկ օրուան մէջ, շնորհիւ ճարտար դարձուածի մը։ Ընդհակառակն, յարատեւ ընդդիմութեան բախեցաւ, եւ իր բանակն արդէն ծանր կորուստներ կրած էր երբ հասաւ Մոսքուա։ Նաբոլէոն կ'յուսար որ Մոսքուայի առումը պիտի վախցնէր Ալեքսանդր Ա.ը։ Փոյթ չըրաւ Զարը։ Բնդհրապարկի այնքան մօտ տեսնելով հանդերձ այնքան հեռուէն եկած թշնամին, աւելի քաջ կ'համարէր իր Տէրութեան թուքն ոյժերը, եւ երբ Նաբոլէոն ինք, սպասելէ ձանձրացած, հաշտութեան առաջարկներ ըրաւ, Զարն ո՛չ իսկ պատասխան ղրկեց։ Օրին մէկն ալ Ռուսք բոլոր բնակիչները դուրս հանեցին և կրակի տուին Մոսքուան ու ամէ՛ն բան, նոյն իսկ 20,000 ռուս վիրաւորներն ու հիւանդները։ Ֆրանսացիներուն առջև ամէն քաղաքներն ու գիւղերը կրակի տալով անապատ դարձնել իրենց սկզբունք ըրած էին, և իր մեծ քանակին ալ կրակի տրուելէն ետքը, Նաբոլէոն չկրցաւ Ռուսիա կենալ։ Նահանջեց, բայց Խազախները խելագարեցին կան, օգնութեամբ այն մեծագոյն թշնամիին զոր Նաբոլէոն հաշուի չէր դրած բնաւ։ Ռուսական ձմեռը կոտորեց լման ֆրանսական բանակին մնացորդներն որք յաղթահար և աստառակ Խազախներուն հրոսակային կռիւէն չէին զոհուած։ Ֆրանսական բանակին ամէնէն սխուր արկածներէն մէկն եղաւ Պէրէզինայի սառուցեալ գետին անցքը, երբ Ֆրանսացի զօրաց մէկ մասը գնդակներու տարափի մը, միւս մասը բեւեռային ցուրտին զոհ գացին հազարներով, մնացեալն ալ ջուրն առաւ տարաւ։ Նաբոլէոն փախաւ դարձաւ Բարիզ, իր եռեւէն ոտք ելնող Եւրոպան ի նորոյ նուաճելու համար նոր բանակներ ճարելու (1813)։

Նաբոլէոն ամէնէն անխիղճ վարմունքն ունեցած էր Գերմանիոյ դէմ։ Բայց ձախողուածներէն խրախուսուած, Գերմանիա վրիժառութեան կ'պատրաստուէր։ Բոլոր Գերմանիա ծածկուած էր հայրենասիրական մարմիններով, որք Ֆրանսացիներէն յանդգնաց, ժողովուրդը կ'պատրաստէին Պատերազմեան լուծը թօթափելու, և գերման հայրենիքին վերադարձնելու իր կապուած իրաւունքները։ Արդէն ան ատենէն գերման հայրենասէրները կ'պահանջէին գերման հայրենիքին հետ միացումն Ալզասի և Լոռէնի։ Գերման հայրենիքի, գերման միութեան գաղափարները կ'ջատագովէին, զոր բրուսիական խոհեմ բայց ազնիւ ազնուականութիւնը, դասակարգերու բաժանումը, մանր իշխանապետութիւնները, ցեղային անձուկ ոգին մթագնած շփոթած էին։ Հայրենասէր և հեռատես Լուիզ Թագուհին Բրուսիոյ, թէեւ Նաբոլէոնի ամուր ձեռքին տակ ընկճուած, այնչափ չէր յուսահատած իր հայրենիքէն որ ինքն ալ ձեռքի տակէ կ'քաջալերէր իր Տէրութեան վերածնութեան աշխատողները։ Վերջապէս, Անգլիա, Միացեալ Նահանգներուն հետ երկրորդ պատերազմէ մը ետքը, որ կարճ տեւեց, հաշտութիւն գոյացուցած էր։ Եւ ահա՛ վեցերորդ անգամ ըլլալով Եւրոպա զինակցեցաւ Ֆրանսայի դէմ։ Սպանիոյ մէջ անգլ. բանակին յաղթանակներէն ետքը Ռուսիոյ մէջ ֆրանսական բանակին փճացումը վրայ հասնելով, Նաբոլէոնի անյաղթելիութեան ժողովրդական նախապաշարումը ցրած էր։ Եւրոպա ամէն կողմէ յարձակեցաւ, ի Լայբցիկ «ազգաց ճակատամարտին» մէջ Նաբոլէոնի վերջին ոյժը փճացաւ, յաղթական դաշնակիցք Ֆրանսա արշաւեցին, և զՆաբոլէոն պարտաւորեցին Էլպա կղզին վտարանդի երթալ, լինելով՝ քայլ քայլ դէպ ի Ֆրանսա յառաջանալով հարաւէն, և զԼուի ԺԸ. իր հօրը Գահը բարձրացուցած։ Դաշնակիցք մէջ Վիեննայով կազմեցին, նոր կազմակերպութիւն մը Եւրոպայի։ Բայց Լուի ԺԸ.ի պաշտօնէութիւնը պէտք եղած չափաւորութիւնը ի գործ չէր դրած՝ Ֆրանսայի ժողովուրդը վարժեցնելու իրաց նոր կարգին, Պուրպոնեան վարչութիւնն իր բոլոր թերութիւններով յանկարծ վերահաստատել փորձած էին, անտես առնելով Ֆրանսայի մէջ քառորդ դարէ ի վեր յառաջ եկած մեծամեծ փոփոխութիւնները, որով վշտացած սրտեր գոհութեամբ վերադարձն Նաբոլէոնի, երբ սա իր հաւատարիմներով եռ եկաւ, Բարիզ հասաւ, և վերսկսաւ պայքարն Եւրոպայի դէմ։ Ի Պրուսէլ պարահանդէսի մը մէջ էր Ուէլլինկդըն երբ լսեց Նաբոլէոնի դարձը։ 35,000 Անգլիացիներով և 50,000 Հոլանտացիներով ու Պելճիքերով ամրացաւ ի Ուաթըրլօ։ Նաբոլէոն ի զուր փորձեց իր ամենամեծ հակառակորդն հոն ջախջախելու։ Իր անկոտրում դիմադրութեամբ անգլ. զօրավարն արդարացուց իր «Երկաթէ Դուքս» տիտղոսը։ Պլիւխէր գերման մարէշալը ժամանակին օգնութեան հասաւ, փոխանակ Կրուշի ֆրանսացի զօրավարին որուն կ'սպասէր Նաբոլէոն, և Ֆրանսացիք վար գլորեցան այն բարձունքներէն ուր պահ մը խոյացեր էին անձնուեր թափով։ Անգլիացին շատացաւ ցիր ու ցան եւ մեկնել Նաբոլէոնի բանակը։ Գերմանացին գիշերը հալածեց և ջարդեց կոտորեց ֆրանսական բանակին բոլոր ողջ մնացած բեկորները, ցոյց տալով ազգային ատելութեան ու վրէժխնդրութեան սաստկութիւնը։ Այս անգամ Ֆրանսա իրքն [illegible] եւ երկրորդ գահընկէց Նաբոլէոնէն, որ Ամերիկա անցնիլ ուզեց, բայց Անգլիացիք բոլոր ծովեզերքները փակեր էին, ուստի անգլ. մարտանաւ մը երթալով, ինքզինք Անգլիոյ Խնամակալ իշխանին հովանիին տակ դրաւ։ Անգլիա իբրեւ գերի Սէնդ Էլէնա ղրկեց զինք, ուր վեց տարուան տաժանակիր մեկուսացումէ մը ետքը, 1821ին մեռաւ։

Անգլիա, և միայն Անգլիա կրցած էր յաղթել Եւրոպայի հսկայ Թշնամիին։ Յաղթած էր իր յամառութեամբ, իր երբեք չհուսահատելովը Նաբոլէոնի անյաղթելիութեան։ Յաղթած էր իր կիրթ, թէեւ սակաւաթիւ զօրքով։ Յաղթած էր իր անթերի Ուէլլինկդընով։ Եւ վերջապէս, յաղթած էր իր Դրամով։ Զի ինք միայն դրամ կ'հայթայթէր Եւրոպայի զինակից բանակներուն։ Ինքն իրմէն կորիզ Նաբոլէոնի Ցամաքային թշնամիներուն կ'ղրկէր դրամ։ Անգլիա պատիւներով ողողեց զՈւէլլինկդըն, որ յաջորդաբար Բրիտանեան Պատուանդանութեան, Մարքիզութեան և Դքսութեան բարձրացաւ, չորս—հինգ անգամ մէկ միլիոն անգլ. լիրա պարգեւ ստացաւ ազգէն, և 12 անգամ Խորհրդարանին շնորհակալութեան քուէին արժանացաւ (պատիւներ որոց նմանն իրմէ առաջ և իրմէ ետքն ո՛չ մէկ անգլ. զօրավար վայելեց)։ Հիմնուկ իր ամենամեծ թշնամին իր ափին մէջ բռնած, Անգլիա իր քաղաքական և զինուորական փառքին գագաթն հասած էր։ Ռուսիա, Աւստրիա, Բրուսիա, Հոլանտա իրենց բանակներուն մէջ Մարէշալութեան աստիճան տուին Ուէլլինկդընի Դքսին։ Նաբոլէոն ալ իր կտակին մէջ գումար մը նշանակեց այն Ֆրանսացիին համար որ ի Բարիզ Հաշտութենէն ետքը փորձած էր սպաննել դաշնակից բանակներուն վերին հրամանատար Ուէլլինկդըն Դուքսը։

Ասոնք էին ահա՛ մեծամեծ դէպքերն որք լեցուցեր էին ԺԹ. Դարուն առաջին տարիները։ Ահա՛ այսպիսի խառնակ և ազմկալի բացում մ'ունեցած էր ԺԹ. Դարը։

Դ. և վերջին յօդուածով մը, ցոյց տանք 1815 էն ի վեր Եւրոպայի մէջ յառաջ եկած քաղաքական մեծ փոփոխութիւնները։ Ցետոյ անցնինք քննել ԺԹ. Դարուն ընկերական, տնտեսական և գիտական յիշատակելի դէպքերը։

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԵՐԶՆԿԱ, 19/1 Դեկտ. 1900

Երզնկա քաղաքի Հայ հասարակութիւնը մօտաւորապէս 1400 տունէ կը բաղկանայ հետեւեալ բաժանմամբ.— Իբր 500 տուն Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ թաղին, 340 տուն Ս. Նշան եկեղեցւոյ թաղին, 310 տուն Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ թաղին և 250 տուն Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ թաղին։ Հայոց թաղերը բոլորովին անջատ են թրքաց թաղերէն և Հայոց 4 եկեղեցիք այնքան մօտ են իրարու որ երկու ծայրիններու մէջի հեռաւորութիւնն 5 վայրկեան չառներ. բոլոր եկեղեցիներն ալ միշտ բաց են և հանապազօրեայ պաշտամանց համար իւրաքանչիւրն ունի իր յատուկ քահանաները, երաժիշտն ու դպիրները. այս վերջերս Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ 2 քահանայք և ժողովուրդը երրորդ քահանայի մ'ալ պէտքն զգալով, միահամուռ փութաքանօք ընծայացու ընտրեցին քաղաքիս առաջնակարգ և բազմավաստակ ուսուցիչներէն Մարտիրոս էֆ. Թորոսեանը, որ սիրով յօժարեցաւ մտնել այդ հոգեւոր լուծին տակ և առաջնորդական վկայագիր ի ձեռին տարւոյս Նոյեմբեր 18ի չբ. օրը քաղաքէս մեկնելով ի Կեսարիա՝ հոն [illegible]. Ցի կիրակէ օրը Առաջնորդ Տէր. Տ. Տրդատ եպիսկոպոսին քահանայութեան Ս. աստիճանը ընդունելով կ'անուանի Տ. Մեսրոպ, ու Կեսարիայէն անմիջապէս մեկնելով Թուլսա 2 օր առաջ ողջամբ ժամանեց յԵրզնկա ու մտաւ իր քահանայական Ս. քառասունքը։

Կենսագրական համառօտ ծանօթութիւն մը նորապսակ Տ. Մեսրոպի վրայ. Բնիկ Երզնկայի Երկան գիւղէն է նա, բայց 12 տարիէ ի վեր ընտանեօք քաղաք հաստատուած. այժմ 41 տարեկան է, բարձրահասակ, թիկնեղ, բարեձև և քաջառողջ։ Իր ուսման շրջանը 1877ին Արմաշու Վանուց վարժարանին մէջ աւարտած է հոն իբր 3½ տարի աշակերտելէ յետոյ. 21 տարիէ ի վեր անընդհատ ուսուցչութեամբ պարապած է ընդհանրապէս իր հայրենեաց մէջ. ունի լաւ հմտութիւն հայերէն և թրքերէն լեզուաց և բաւականին գաղիերէն լեզուին մէջ. ի մէջ այլոց քաջավարժ է նաև կրօնական գիտելեաց և եկեղեցական ուսմանց. իսկ իր անբասիր վարքը, բարեպաշտ զգացումներն և հեզահամբոյր բնաւորութիւնն իր մասնաւոր դաստիարակութեան և փիլիքական բարեձեւութեան հետ միացած՝ իր ծանօթներուն սա քաղցր համոզումը կ'ներշնչէ թէ՝ յետ այսու պիտի ըլլայ նա՝ Հայ եկեղեցական դասուն պատուաբեր անդամն և իր խնամոց յանձնուած հոգեւոր հօտին արժանաւոր հովիւ մը։

Նորապսակ Տ. Մեսրոպ վերոյիշեալ բարեմասնութեամբք և մասնաւոր կարողութեամբք օժտուած ճանչնալով հանդերձ, իբր իր անկեղծ բարեկամը և Հայ եկեղեցականութեան պատուոյն նախանձախնդիր ոք՝ կ'փափաքինք որ Ն. Սրբազանութիւն՝ գիտնայ յետ այսու աղնիւ ու ճշմարիտ քաղաքավարութեան պայմաններու մէջ բարոյական շինիչ հեղինակութիւն ունենալու առհասարակ իրեն հետ բոլոր յարաբերութիւն ունեցողներու վրայ և ընտրէ իր անձը միշտ նիւթէն բարձր բռնելու բարոյացուցիչ եղանակը։

Նորընծայ Տ. Մեսրոպի վրայ այսքան խօսելէ յետոյ, ճշմարտութեան պարտք կ'համարինք յայտարարել որ՝ Երզնկայի գրեթէ բոլոր քահանայք՝ եթէ մասնաւոր խնամեալ դաստիարակութենէ զուրկ մնացած են՝ գոնէ իրարմէ առաւել կամ նուազ տարբերութեամբ պարկեշտ ու բարի վարուց տէր մարդիկ են. բնաւ չի տեսնուիր իրենց վրայ արբեցութեան գայթակղեցուցիչ մոլութիւնն և ազնիւ զգացումներով օժտուածներ ալ չեն պակսիր իրենց մէջ։

*** Ուրախ ենք ըսել որ, քաղաքիս աղջկանց Բրիսաինեան վարժարանի կիրակնօրեայ լսարանն Երզնկայի Հայ երիտասարդութեան (անշուշտ օգտուիլ գիտցող երիտասարդաց) մտքի ու բարոյականին վրայ լաւ ներգործելու հանգամանքն կ'առնու հետզհետէ. արդէն լսարանը շա՛տ աղնիւ, շինիչ ու զուարճալի ժամանց մը վայելել կուտայ յաճախող կրթասէր հասարակութեան քանի որ կ'համեմատի նա՝ գեղեցիկ նուագածութեամբ, մանկապարտիզի մանկանց սիրուն երգերով, ճառերով ու արտասանութիւններով և տղայոց զուարճալի բայց բարոյացուցիչ ներկայացումներով։ Տրուած դասերն ու եղած բանախօսութիւններն ալ ըստ կարելւոյն ընտրանօք կ'պատրաստուին։ Վերջին երկու կիրակիներուն ի միջի այլոց վարժարանին Պաշտ. Տեսուչ՝ Բօղարեան էֆէնտիի ծխամոլութեան վրայ պատրաստած տրամախօսութիւնը մանչերու Եղնիկեան վարժարանին բարձրագոյն կարգի ուժն տղայք ներկայացուցին, որ աղնիւ հանդիսականաց վրայ շա՛տ լաւ ներգործութիւն ըրաւ։ Բօղարեան էֆ.ի զարմանալի ճարտարութեամբ, իմաստալից ու զուարճալի ոճով մը ծխելու փիզիքական, բարոյական ու նիւթական վնասներուն վերայ յերիւրած էր իւր տրամախօսութիւնը, որուն ներկայացումը այնքան ունկնդիրներ քանիցս բարձրաբարբառ խնդացնելէ ու ծափել տալէ յետոյ անմիջապէս իր գործնական օգուտն ալ յառաջ բերաւ, հո՛ն, լսարանին մէջ իսկ մի քանի երիտասարդաց հրապարակաւ ծխամոլութեան ախտէն հրաժարելու յայտարարութեամբ։ Դ. Վ.

ՔԻՉ ՄԸ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԻՍ 400 ՀՐԱԲՈՒԽՆԵՐԸ

(Շար. եւ վերջ)

Հիմա նկարագրենք մէկ քանի տեսակ հրաբուխներ. հրաբուխի մը բորբոքումէն վերջ՝ ժայռերն հետզհետէ կը պաղին։ Երբեմն ալ խառնարանին յատակէն նեղ ճեղքեր բացուելով, հրաբուխը տարիներով, դարերով՝ շոգիներ, ծուխեր ինչպէս նաև խեղդիչ կազեր դուրս կուտայ, այս արձակուած կազերը կ'պարունակեն քիմիական աղեր, մանաւանդ ծծումբ. հրաբուխն իր այս վիճակին մէջ կ'կոչուի, ծծմբային հրաբուխ կամ ծծմբահանք (solfatare ou soufrière)։ Եթէ՝ հրաբուխն երկար ատեն դադարման մէջ գտնուի, մամուռներով, բոյսերով, ծառերով և մինչեւ իսկ անտառներով կ'ծածկուի. և մարդ կրնայ զայն մշակել ալ, պայմանաւ որ այդ ռանձութիւնն ընել համարձակի. իսկ եթէ դադարման մէջ եղող հրաբուխը շատ բարձր ըլլայ, այս պարագային մէջ ալ, գագաթը մինչեւ իսկ ձիւնով կրնայ ծածկուիլ. յաճախ խառնարանը ջուրով ալ կ'լեցուի և հրաբխային լիճ մը յառաջ կուգայ։ Բայց հրաբուխ մը, դար մը անցնելէն վերջ, դարձեալ կրնայ արթննալ մեծ աստուածութեամբ — վայ հո՛ն եղողին — եւ չուրջ բոլորն աւրելով։

Գալով ընդծովեայ հրաբուխներուն, ասոնց բորբոքումը ճի՛շդ ցամաքայիններուն նման է, միայն սա տարբերութեամբ թէ՝ առաջիններուն մէջ շոգիներու ցայտում չկայ, վասն զի ջուրերն առատ արդէնք կ'ըլլան և երկրորդ հրաբխային նիւթերն ալ շատ կը պաղին։ Ընդծովեայ հրաբուխներն ալ լեռներ կ'շինեն, մանաւանդ ջուրերուն տակը. և եթէ՝ այդ լեռները ծովուն մակերեւոյթէն անցնին ու դէպ ի վեր բարձրանան, կղզիներու ծնունդ տուած կ'ըլլան որք սովորական հրաբուխի մը ձեւ՝ ունին։ Ինչպէս ցամաքի վրայ եղող հրաբխային բորբոքումներն երկիրս տեղէն կ'խախտեն և շարժեր յառաջ կ'բերեն, այնպէս ալ ընդծովեայ հրաբխային բորբոքումները ջուրերը կ'խռովեն և ահագին ալիքներ կ'յարուցանեն, որք հեռուները տարածուելով մեծամեծ աւերումներ կ'պատճառեն։ Եթէ՝ հրաբխային կղզի մը լաւ վայրով չէ կազմակերպուած և կամ լաւ եւս է ըսել, չէ ամրացուած, չկրնար գոյութիւն ունենալ, ալիքներուն չի կրնար դիմադրել։ Տիղմ կամ ցեխ արտավաժող հրաբուխներ ալ կան, ինչպէս Բիթռաօֆիլա և Օպին՝ Սեւ ծովու մէջ, Սալլէնեա և Մաքալիւպաք՝ Սիկիլիոյ մէջ, որք տիղմ, ցեխ, կաւ, կ'արձակեն։ Ջերմանունք նաև ջրային հրաբուխները, այսինքն տաք ջուրի աղբիւրները (կէյզէր) — է՛ն նշանաւորներն Իսլանտա կղզին մէջ գտնուողներն են — որք խողովակաձեւ բերան մ'ունին ուր անկէ տաք ջուրը կ'հաւաքուի և դուրս կ'ցայտէ ընդհատմամբ։ Ջուրը՝ որ 100 աստիճանի մօտ տաքութիւն մ'ունի, որոտման ձայներ հանելով, գոռալով գոչելով, եռալով զեռալով, դուրս կ'նետուի, ջրեղէն սիւն մը կը ձեւացնէ, սիւն մը, հսկա՛յ, ճեղ ճերմակ, օդին մէջ ... բայց առա՛ղ հազիւ 1—2 երկվայրկեան, ապա կ'իյնայ, կ'փշրուի — ինչպէս ամէն ինչ — խոյոն ուրիշ մը անոր կ'յաջորդէ, յետոյ երրորդ մ'ալ ասոր. և այսպէս շարունակաբար. երեւակայեցէ՛ք, ինչ ուժ, ի՛նչ զօրութիւն պէտք է որ այդ եռացեալ ջուրի կոյտն հողը պատռէ ու բռնութեանէն կանգնուած ջրեղէն իբր յաղթական մի սիւն բարձրանայ մինչեւ 30—35 մեթր օդին մէջ։

Քիչ մ'ալ հրաբուխներուն պատմականէն։ Մեր նախնիք մեզ պէս սոսկումով կ'դիտէին հրաբուխներու աղետաբեր հետեւանքներէն և մէկ քանի ահարկու չաստուածներու ցասումը, ու դայրացմանը կ'վերագրէին։ Ըստ Յունաց էթնայ (Սիկիլիոյ մէջ) հրաբուխը, դժոխային հնոցն էր, ուր Վուլքէն հրոյ չաստուածը՝ Արամազդայ շանթերը կը դարբնէր. իսկ Միջին—Դարուն՝ Սթրոմպոլին (Սիկիլիոյ մէջ) դժոխքի դուռը կ'համարուէր։

Ի՛նչ է հրաբուխներու տեսութիւն (La Théorie des volcans) ըսուածը. այս տեսութիւն թէ՛ նոր և թէ միանգամայն շատ մը կէտերու մէջ դեռ կ'մնայ անստոյգ է. գիտութիւնը զայս կը խոստովանի անկեղծօրէն, բայց միւս կողմէ սոյդ փաստերով ապացուցած է թէ հրաբխային երեւոյթներն ինչպէս լերան մը յանկարծ մէջտեղ ելնելը, երկրագունդին առած զանազան վիճակներուն արդիւնքներն են. չէ՞ մի որ երկիրս հրեղէն և հալած լաւային պէս հեղուկ վիճակներէ անցած և միլիոնաւոր դարերէ վերջ, երեսէն հետզհետէ պաղիլ սկսելով, այսօր մէկ քանի քիլոմեթր հաստութիւն ունեցող հողի թանձր և հաստատուն կեղեւով մը հագուած ուրուած է։ Սակայն մեր աս կլոր մեքենային մէջքն ինչո՞ւ պահել. քանի որ ամենքնիս ալ գիտենք թէ յաճախ դատապարտուած է, մէյմէկ կեանքէ ճեղքուելու, պատռուելու եւ տեղի տալու ներքնաշխարհային ահաւոր ոյժին։ Ինչպէս մարդուս արտաքինը գրեթէ միշտ ներքինին հակառակն է (կամ փոխադարձաբար). կար-

ԺԱՄԱԿԱԿԻՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

դրութիւնն ի գործ դնելու անոնց դէմ որք չեն ուզեր Թէմէթթիւի տուրքը վճարել ։ Ելմտական նախարարութիւնն ևս բուռն այնմ հրահանգ տուաւ ելմտական պաշտօնէից ։

ՍԵՒ—ԼԵՐԱՆ իշխանապետութիւնը պաշտօնապէս ծանոյց Բ. Դրան թէ Կայս. Կառավարութեան անօրինած միջոցներուն համաձայն, Իշխանապետութիւնն ևս սահմանագլխոյ Քօմիսէրութիւն մը հաստատած է, Սեւ—Լերան սահմանագլխին վրայ հանրային անդորրութիւնն ու ապահովութիւնն ամրապնդելու նպատակաւ ։

ԱՆՏԱՌՆԵՐԸ.—Կիրասոնի, Օրտուի և Օֆ գաւառակին անտառներուն համար, Կայս. հրամանաւ, հինգ անտառապահներ պիտի կարգուին, որոց տարեկան թոշակին համար 12,000 ղրշ.ի գումար մը պիտի յատկացնէ երկրագործական նախարարութիւնը ։

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ մէջ Թափուր գաւառներ որոնելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը իր խուզարկութիւններն աւարտած ըլլալով, իր տեղեկագիրը ժամոյց Սպարապետութեան և ռազմական նախարարութեան ։

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ կառախումբը, Ջէրքէզ Քէօյի կողմերը դիզուած առատ ձիւնին պատճառաւ, երէկ չկրցաւ սովորական ժամուն Պոլիս հասնիլ, և հազիւ գիշերը ժամ 7ին կրցաւ հասնիլ ։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Ապակիի մենավաճառ Սէնտիքային պարագլուխ Սինեօր Ֆրիտմանի լոկ ապակին մենավաճառ ընելով չի շատանար, այլ և մաքսատան հասոյթները խորտակելու հնարքը գտած է ։ Եւրոպայէ բերել տուած ապակիի մասունքները՝ շոգենաւէն մակոյկներով՝ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու տեղ, նաւավարք Սինեօր Ֆրիտմանի Թագուն հրամանաւ, Ոսկեջիւրի ճամբան կ'բռնեն և կամուրջին տակէն կ'սպրդին, մաքսատան հասոյթներն ալ իրենցհետ սպրդելով ։ Իգտամ կ'ըսէ թէ Մաքսային Վարչութիւնն երեւան հանած ըլլալով այս խաբէութիւնը, քննութիւն մը բացած է ։

ԲԵՐԱՅԻ ՀԵՌԱԳՐԱՏՈՒՆԸ.—Իգտամ կ'պատմէ թէ Բերայի հեռագրատան պաշտօնեաներէն ցրուիչ Յովհաննէս, որ նախընթաց գիշեր հերթապահ էր, ժամը $2^{1}/_{2}$ին նամակատան դրան փականք մը (***) անցընելով իր տունը կ'երթայ ։ Ժամ $3^{1}/_{2}$ին միջոցները ոստիկան Խալիլ էֆ. հեռագրատուն մտնելով նոյն սենեակին բաց ըլլալը կ'տեսնէ և անմիջապէս պաշտօնէից խմաց տալով, կ'կնքէ զայն ։ Անցեալները նոյն պաշտօնատան մէջ պատահած 5000 ղշ.ի գողութիւնն ալ այս նամակատան բաց թողուելուն հետեւանքն էր ։ Ոստիկանութիւնը հաւանական նկատելով որ դրան բաց թողուիլը մասնաւոր նպատակաւ մ'է, քննութիւն բացած է ։

ԳԱՄԱՐԱՆ կղզին մաքրանոցը վերակազմուեցաւ, ուր քարանդինա պիտի սպասեն Հնդկական Ովկիանոսէն Հիճազ գացող իսլամ ուխտաւորները ։ Տօքթ. Թանիթօրելլիոի էֆ. 5000 ղշ. ամսաթոշակով ընդհ. քննիչ անուանուեցաւ և սպայի մը հրամանին տակ 200 զինուորներ ղրկուեցան Գամարան ։ Ծովային Նախարարութիւնն ալ միջոցներ ձեռք առաւ ծովու վրայ հսկողութիւն ի գործ դնելու ։ Կայս. հրամանաւ, Առողջապահական Վարչութիւնն ամէն կանխահոգ միջոց ձեռք առնելու(?), ուխտաւորներուն հանգստութեան համար ։

ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹԻ արքունի տպարանը պիտի ընդարձակուի, պետական պաշտօնատանց դրոշմի բոլոր պէտքերուն բաւելու համար ։

[illegible], քաղաքին [illegible] մէջ [illegible] հանուած հինաւուրց թատրոնին դրան կամարը հինցած ըլլալով, 8000 ղրշ.ի ծախքով պիտի նորոգուի ։

ՊԷԼՃԻԱԿԱՆ Քօքըրիլ գործարանին մէջ, Հիճազի երկաթուղիին համար շինուելիք երկաթեայ ձողերուն և յարակից գործիքներուն շինութեան վրայ հսկելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը երէկ արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով Պէլճիա ուղեւորեցաւ ։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ Վարչութիւնը, Կայս. հրամանաւ, արտօնուեցաւ 91,815 ղրշ.ի գումար մը յատկացնել, պայուսակներ, պարկեր և այլ պիտոյքներ գնելու համար ։

ՊԱՏՐԱՍՏ ԴԵՂԵՐ.—Ձեռնհաս պաշտօնատունն որոշեց արգիլել Բերայի ու Պոլսոյ դեղագործներուն, որ առանց Կայս. բժշկական վարժարանէն արտօնութիւն առնելու, իրենց կողմէ պատրաստուած մասնագիտական դեղեր ի վաճառ հանեն ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ Վերատեսչութիւնը շրջաբերականով մը ծանոյց բոլոր մաքսատանց Տնօրէններուն թէ ծովային նեղքին մաքսատուրքը ջնջող Կայս. վերջին Իրատէէն առաջ, արդէն մաքսատուրքէ ազատ կացուցուած օսմ. արտադրութիւններէն, (ինչ են ցորեն, բուրդ, բամպակ, գորգ և այլն) պէտք չէ 2% տուրք պահանջել ի նպաստ զինուորական հաստատութեանց ։

ՄԱՀՍՈՒՄԵԻ Բեամիլ—Փաշա շոգենաւը, որ Սուրրէի Հիւմայունը Պէյրութ կ'տանի, Հաղուս ժամաներ է ։

ՆՈՐ ՏԱՐՒՈՅ առթիւ, ռուսական դեսպանատան մէջ երէկ կատարուած շնորհաւորութեան ներկայ գտնուեցան իտալական դեսպան Մ. Բանսա, Սերպիական ու Սեւ—Լերան դեսպանները, պուլկարական գործակատարն և հելլէն դեսպանատան Ա. թարգմանը ։

—Նոր Տարւոյ առթիւ, ռուս դեսպան Մ. Զինովիէֆի կողմէ տրուած պարահանդէսին ներկայ գտնուեցան աւստրիական, անգլիական, ֆրանսական, հելլենական, սպանիական, սերպիական և Սեւ—Լերան դեսպանները, պուլկարական գործակատարը, Խարիճիէի քարտուղար Նուրի պէյ, Բ. Դրան Իրաւագէտ Խորհրդական Հագգը պէյ և 300 հրաւիրեալք ։

ՀԻՍԱՐ—ՏԻՊԻԻ ամայի փողոցը բանուկ ճամբայ մը եղաւ, յորմէ յետէ երկաթուղւոյ ընկերութիւնն արգիլեց անցուդարձն իր գծին վրայէն ։ Գողերն այս առիթէն օգտուելով, մանաւանդ Հիսար—Տիպիի ընդարձակ Թափուր գետինները իրենց Թաքստոց ընտրելով, գիշերներն սկսան կողոպտել ուշ մնացող ընտանիքի հայրերը ։ Ի մէջ այլոց, անցեալ գիշեր չորս անծանօթ անձեր անցորդի մը վրայ յարձակելով, ժամացոյցը, շղթան ու դրամապանակը կողոպտեցին, խեղճն ալ լաւ մը ծեծելով ու խոշտանգելով հանդերձ ։ Ոստիկանութեան ուշադրութիւնը կ'հրաւիրուի այս չարագործներուն վրայ, որոց չահատակութիւնք կրնան կրկնուիլ, եթէ հարկ եղած հսկողութիւնք չառնեն ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Բարձր Խորհրդոյ հանգուցեալ անդամ Տոքթ. Վիթալիսի մարմինն երէկ Բարիզէ Պոլիս բերուեցաւ ։

ԻԶՄԻՐԷ կ'գրեն թէ Ակամեմնոնի ջերմուկներուն տէր Մ. Ալֆօնս Միլ, որ 1000 ոսկի փրկանքի փոխարէն ազատ արձակուած էր լեռը տանող աւազակախումբին կողմէ, Իզմիր հասնելով կառավարական պաշտօնատունը գացեր է, ուր մնացեր է մէկ ժամէն աւելի ։ Այնտեղի կուսակալը խիստ հրամաններ տուած է ոստիկանութեան՝ աղուսապէս հալածելու աւազակախումբը և ամէն պատճառ կայ կարծելու թէ աւազակները պիտի չկրնան պրծիլ ամէն կողմէ իրենց վրայ դիմող ոստիկանական ջոկատներուն ձեռքէն ։ Մ. Միլ կ'ճանչնայ եղեր աւազակներէն մէկ քանին ։

ՀԱՐՈՒԻՐԱՊԵՏ Սթամբոլի(?) էֆ., բժիշկ Կայս. 6րդ զօրաբանակին, բանակէն արտաքսուեցաւ և այլ ևս Թուրքիոյ մէջ բժշկութիւն պիտի չկրնայ ընել ։ Այս դատապարտութեան շարժառիթն է նոյն սպային փախուստն յօտար երկիր, անգլիական շոգենաւի մը միջոցաւ ։

ԲԵՐԱՅԻ կառավարիչ Համտի պէյ, Կայս. Իրատէով արտօնուեցաւ կառավարական արդի պաշտօնատունն ընդարձակել, վրան նոր յարկ մը շինելով ։

ԲԱՂՆԻՔՆԵՐԸ.— Ձեռնհաս պաշտօնատունը խստիւ ազդարարեց բաղնիքպաններուն, որ մաքրութեան անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք առնեն, տարափոխիկ հիւանդութեանց ծաւալման տեղի չտալու համար ։ Ի մէջ այլոց, միեւնոյն սփածանելիները (***) և ղենջակները, անգամ մը գործածուելէ վերջ, ուրիշ յաճախորդի պիտի չտրուին ։ բաղնիքին օդն առէօյ(?) փոխելու համար, օգտաւէտ գործիքներ պիտի հաստատուին, հովիւէտի(?) նստարանները պիտի հականեխուին, փոխէմ(?) տեղ մաքուր (***) պիտի գործածուի հանուելու յատուկ սենեակներուն մէջ, և որ ամէնէն կարեւորն է, բաղնիքին սպասաւորները, ***ներն ևն. է հիւանդութենէ զերծ պիտի ըլլան ։

ՊԵՐԼԻՆԷՆ կ'հեռագրուի թէ երէկ իրիկուն Վիլհէլմ կայսր կոչունք մը տուեր է ի պատիւ Օսմ. պատուիրակութեան ։

ՔԵԱՂԸՏՀԱՆԷԻ բարձունքներուն վրայ գտնուած անոյշ ջուրերը մայրաքաղաքս բերելու շինութիւնք աւարտած են մինչեւ Եըլտըզի շրջակաները ։ Կայս. հրամանաւ, հրաման տրուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնատան որ շինութիւնները փութացնել տայ, մայրաքաղաքիս զանազան կողմերն ևս նոյն անուշ ջուրը բերելու համար ։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.—Պոլսոյ պատժական Նախագահ Ատեանը, Պատժական Օրէնքին 215րդ յօդուածին համաձայն, 24 ժամ բանտարկութեան և կէս ոսկի տուգանքի դատապարտած էր մանկաբարձ Ֆաթմա հանըմը որ իրեն վստահացուած ընտանեկան գաղտնիք մը երեւան հանած էր ։ Վերաքննիչ Ատեանն երէկ հաստատեց այս վճիռը ։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ.—Երէկ Մեծ Շուկային մէջ ձերբակալուեցաւ հռչակաւոր գրպանահատ Պօչնագ Թօփալ Մուսթաֆա, որ նախընթաց գիշեր Սիրքէճիի Թունա պանդոկին յաճախորդներէն մէկուն հագուստները գողնալով, պատուհանէն վար ցատքած և ոտքը կոտրելով հանդերձ յաջողած էր փախչիլ ։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ փոխանակագրի (***) դրութեան ի գործ դրուելէն ի վեր, ժողովուրդն սկսած է նախկինին միջոցաւ ղրկել իր դրամները ։ Անցեալ Հոկտեմբերի մէջ, նոյն ճիւղին գործառնութիւնք 3,554, հազար 245 ղրշ.ի հասած են ։

ՏԷՐՔՈՍԻ ՋՈՒՐԸ.—Կայս. հրամանաւ Տէրքոսի ընկերութեան խստիւ ազդարարուեցաւ, որ կառավարական պաշտօնատանց ու զինուորական շէնքերուն պէտք ունեցած ջուրերը կանոնաւորապէս մատակարարէ, առանց ընդհատելու ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ափրիկեան Տրիպոլսէ մեզ կ'գրեն Դեկտ. 24 (Հ. Տ.) թուով.— «Բիւզանդիոնի Դեկտ. 18ի Թերթին Ազգային բաժնի մէջ տեղւոյս յոյն հասարակութեան միջեւ տիրած խռովութիւնն ու եկեղեցիին գոց ըլլալը կարդացուեցաւ ։ Այդ կացութեան վերջ մը տալու համար յոյն հասարակութեան կողմէ կը դիմուի Աղեքսանդրիոյ Պատրիարքարանը ։ Տ. Փօթիոս Պատրիարքն ալ՝ Թէոֆանի եպս.ը քննիչ հաշտարար եւ Թէոդօքիս վարդապետն ալ տեղւոյս հովիւ կ'կարգէ ։ Ասոնք ամսոյս 16ին տեղս հասնելով հասարակաց հիւրանոց մը (Միներվա) իջան ։ Քանի մը ժամ վերջ Տ. Արիստակէս Հայրն երկու ազգայիններու հետ միասին բարի գալուստի կ'երթան Հայ գաղթականութեան կողմէ և պատուով կ'ընդունուին ։ Փոխադարձ բարեւներէ վերջ, Ցարութիւն էֆ. Փանոսեան կ'աւելցնէ ըսելով.— «Սրբազան Հայր, տեղւոյս օրթոտոքս եկեղեցիին քանի մը շաբաթէ ի վեր գոց մնալն Հայ գաղթականութեան ալ մեծ վիշտ մը եղած է, մանաւանդ որ վերջերս մեզի ննջեցեալ մը պատահեցաւ, որ առանց Ս. Հաղորդութեան մնալէ զատ, կրօնական արարողութիւններէ ալ բոլորովին զուրկ պիտի վերնար, ևն ։ Հայ գաղթականութիւնը ձեր գալուստէն յանչափս ուրախ է ։ Քանի մը մանկիկներ ալ ունինք որք ամիսներէ ի վեր առանց քրիստոնէական Դրոշմի և Ս. Խորհուրդի կ'մնան ։» Թէոֆանի եպիսկոպոսը կ'պատասխանէ թէ Հայոց կրօնական արարողութեան առթիւ Տ. Փօթիոս Պատրիարք այս տեղի համար հովիւ կարգած Թէոֆանի վարդապետին պատուիրած է ։ Ան հրամանէն կարող չէ մազի մը չափ շեղիլ ։ Երկու օր վերջ զինուորական բժիշկ Աբրահամ էֆ. ու Խմաւի (Ափրիկ. Տրիպոլիս) Ռէժիի անօրէն Ս. յվաղեան Արմենակ էֆ. եպիսկոպոսին տեսութեան կ'երթան ։ Արմենակ էֆ. իր հանգուցեալ հօր առանց Ս. Հաղորդութեան վախճանիլը կ'յիշէ, ևն ։ Եպիսկոպոսը կ'պատասխանէ.—

«Մէր Էկէղէցին մերժած է Հայ Ազգին համար կրօնական պաշտօն կատարելը, ո՛չ մկրտութիւն, ոչ խոստովանանք և հաղորդութիւն, ոչ պսակ և ոչ թաղում. չունինք արտօնութիւն մեր եկեղեցին անգամ ընդունելու զերենք, և այս առթիւ Աղեքսանդրիոյ Պատրիարքը խօսած է հոս ճամբէք վարդապետին, ինչ որ կարող չէ մոռնալու ։»

«Տեղւոյս Հայ գաղթականութեան ու Յոյն հասարակութիւնն ու եկեղեցին ունեցած բարեկամական համակրանաց փոխարէն առ չոր պատասխանները շատ կ'նեղէն Արմենակ էֆ.ն, որ Եպիսկոպոսին հետեւեալ խօսքերը կ'ուղղէ. «Այսօր 65 տարիներէ ի վեր է որ տեղւոյս Յունաց և Հայոց մէջ խտրութիւն չկար. միասին կ'մտնէին օրթոտոքս եկեղեցին ու միեւնոյն խորանին առջեւ իրենց սիրտերը բանալով խնդրանքնին և աղօթքնին կ'առաքէին առ Հայրն Երկնաւոր ։ Յոյն քահանան մկրտած է մեր զաւակները, մեր ընտանեաց մեծ ու պզտիկ անդամներն յոյն քահանային խոստովանելով անկէ Ս. Հաղորդութիւն առած են ։ Մեր ամուսնացեալներն յոյն քահանան պսակած է, նաև ննջեցեալնիս անոնք վերցուցած են ։ Վաթսուն և հինգ տարուան միջոցին չատ մը քահանաներ և նաեւ եպիսկոպոսներ ալ եկած են, մինչ անոնք Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ օրէնքները չէին գիտեր ։»

«Կ'պատասխանէ Եպիսկոպոսը. «Գիտէք. սակայն անոնք իրենց անձնական շահերը Եկեղեցւոյ օրէնքներէն աւելի կ'սիրէին ։ Ես երբ հոս եղած ըլլայի, այդ քահանաները չղրկայակող կ'ատորէի ։»

«Երկրորդ օրը, Տ. Արիստակէս Հայրը կ'լսէ որ Եպիսկոպոսն եկեղեցի գացեր է ։ Ինքն ալ կ'երթայ ։ Երկրորդ տեսութիւն մը ։ Երբ կ'տեսնէ որ եպիսկոպոսը Թաղականաց հետ խնդիր ունի, քովերնին չերթար ։ Սենեակ մը կ'քաշուի ։ Թաղական անդամներէն Ֆօթի էֆ. կ'մօտենայ հարցնելով թէ բա՞ն մը ունիք Եպիսկոպոսին ըսելու ։ Տէր Հայրը կ'ըսէ.—«Այսօր երկու տարիէ ի վեր է որ զուրկ եմ Նուիրական խորհուրդներէն ։ Ես թէեւ մեր Պատրիարքարան գրած եմ, սակայն տակաւին պատասխան չառի. քանի մը կրօնական գրքեր ուզած եմ են. մինչեւ ասոնց գալը, Թէոֆանի եպիսկոպոսէն հրաման կ'խնդրեմ որ դէթ անգամ մը Ս. պատարագ և պաշտօն կատարեմ, թէ՛ այսչափ տարիներէ ի վեր հոս գտնուող Հայ հասարակութեան փափաքանաց համաձայն և թէ որովհետեւ ես զուրկ եմ հոգեւոր պաշտամունքներէ, ու Ս. Հաղորդութեան մասնակից ըլլալ կ'փափաքիմ ։»

«Ֆօթի էֆ. Տ. Հօր կ'պատասխանէ. «Երբեք մի՛ խօսիր, երէկ երեկոյ ձեզմէն Աբրահամ և Արմենակ էֆ.ները մինչ գիշերուան ժամ 7 իրեն քովն էին ։ Եպիսկոպոսը վերջնական պատասխան տուաւ. անոնց հետ տեսնուեցէք ու գրեցէք ուր որ անկ է ։» Տ. Հայրը կ'դառնայ տրտում ։

«Արդեօք ասիական գաւառները, ուր որ օրթոտոքս եկեղեցի չկայ, Հայ Առաջնորդները, քահանաներն ա՞յս տեսակ կ'վարուին յոյն հասարակութեան հետ ։

«Այսօր երկու ամսոյ չափ է որ Տ. Հայրը քանի մը անգամ գրած է Պատրիարքարան կարգ մը պէտքերու համար, որք անհամբեր կ'սպասուին. տակաւին յարդ լուր մը չկայ ։ Կ'յուսամ որ ձեր պատ. Թերթին միջոցաւ բրած խնդիրքնիս ալ անլսելի չի մնար ։

«Տ. Արիստակէս Հայրն իր քահանայութեան վկայականն բերել տալ կ'պահէ ։ Սակայն մանք կարգալոյծ ըլլալէ կ'կասկածին ։ Այս առթիւ նաև անհամբեր կ'սպասուի Տ. Հօր քահանայագործելու արտօնութիւնը Պատրիարքարանէ ։ Վ. Բէնէմէան

Ց. Գ.—Տեղւոյս Յոյն հասարակութեան փափաքն է յոյն լրագիրներու միջոցաւ նաև քննադատել Թէօֆանի եպիսկոպոսը, որ փոխանակ քրիստոնէական հաշտութեան, նախկինէն աւելի ցաւալի վիճակ մը ունի այժմ Յոյն հասարակութիւնը, ու կ'աւելցնեն ըսելով մեր 65 տարիներէ ի վեր եղբօր պէս մէկտեղ ապրած մէկ քրիստոնեայ ժողովուրդներուն մէջ կրօնի խտրութեան սերմեր ցանեց ։ Միթէ ունին մը ուզելու ։»

Սոյն վանուց միաբան Կարօյեան Տ. Հրանտ Վրդ., որ Կիլիկիոյ Կաթող. տեղապահ Տ. Կիրակոս Սրբազանի յանձնարարութեամբ Հալէպի առաջն. տեղապահ կարգուած էր, իր պաշտօնէն հեռանալով ձեռնարկած է Թեմական գործերու կարգադրութեան ։ Սակայն որովհետեւ Պէրաթ չունի ի ձեռին, Գաւառական Ժողովները խնդրեր են Տ. Կիրակոս Սրբազանէ, որպէս զի օրինական Պէրաթը ձեռք բերուելու համար հարկ եղած դիմումն ըլլայ ձեռնհաս մարմնոյն ։

Պանտրմա—Պալըքէսիրի առաջնորդական տեղապահ Տ. Թաթուլ Վրդ. շաբաթ օր մայրաքաղաքս մեկնեցաւ իր պաշտօնատեղին ։

—Նպաստից մնացէն այս օրերս վերստին մէկ մէկ պզտիկ գումար ղըրկուեցաւ գաւառացի խիստ կարօտ ազգայիններու բաշխուելու համար ։

—Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդը վերջնապէս կազմակերպուած ըլլալով, ձեռնարկած է Թաղային պէտքերն հաւասարակշռել և վարժարանը բարեկարգել ։

—Գում—գաբուի չորից միացեալ Թաղից Աղքատախնամի Տնօրէն Ժողովոյ անդամոց մեծամասնութիւնը հրաժարած էր ։ Ս. Պատրիարքի յորդորանաց վրայ կիրակի առաւօտ հրաժարականնին ետ առին, և ձեռնարկեցին գործի, ու գիշերը իրենց մէջ աշխատութեան բաժանմամբ, ըստ սովորութեան չորս Թաղերու մէջ գտնուող ազգայնոց մէջ հանգանակութիւն ընելով գրեթէ 3500 ղրշ.ի չափ հանգանակութիւն ըրին ի նպաստ կարօտ Թաղեցւոց ։ Ցիշեալ Աղքատախնամը՝ այս օր 3000 օխայի չափ ածուխ կ'բաշխէ աղքատաց ։

—Ս. Պոլսէն կ'հաղորդեն մեզ.— Տեղւոյն ազգայիններէն փաստաբան Խալիկ էֆ. Հոլուեանի զաւակը՝ օրիորդ Սելիմա իր ձեռագործներէն, փոքրիկ աղքատ և որբ աղայոց յանձնուելու համար, 15 կտոր ճերմակեղէն ղրկած է Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակը, և երկու մանչ զաւակները Պ. Գէորգ և Պ. Յովհաննէս նոյն փոքրիկներուն շաքար առնելու համար 10 ֆրանք ։

—Բարիզէ կ'ծանուցուի Դպրութեանց Հայ ուսանողի մը, Պ. Յովհաննէս Շաւարշի մահուան լուրը: «Բնիկ Թոքաթցի էր և Սանասարեան վարժարանի առաջին աշակերտներէն մին եղած էր, որուն սակայն ամբողջ դասընթացքը չաւարտած, մօտ չորս տարիներէ ի վեր Բարիզ եկած էր և կը յաճախէր Գրականութեան Համալսարանի դասախօսութիւնները ։ Դպրոցի սեղաններէն սկսած Պ. Յովհաննէս Շաւարշ գրած է, մանաւանդ բանաստեղծութիւններ ։ Իր բանաստեղծութիւններն հրատարակուած են Բիւզանդի մէջ «Հրաշան» ստորագրութեամբ. աշխատակցած է նաև հայերէն ուրիշ Թերթերու ։ Բայց Պ. Յովհաննէս Շաւարշ իր ուրոյն տեղն ստացաւ Բարիզի գիտական և բժշկական «Համալսարան» Թերթին մէջ, ուր կ'ստորագրէր «Շաւարշ», «Հրաշան» և «Ցիսէթա» ևն. և հոգւով սրտով ինքզինք տուած էր «Համալսարան»ին ։ Մէկ տարիէ ի վեր Թոքախտէն կ'տառապէր, այս ամառ իր թոքերէն մին բոլորովին ոչնչացած էր, և հազիւ կարող էր շունչ քաշել, մի քանի ամիս անկողնոյ ծառայելէն յետոյ բժիշկները խորհուրդ տուեր որ կամ հայրենիք վերադառնայ և կամ երթայ Ալճէրիա ։ Այնտեղ գնաց Ալճէրիա, բայց ի՞նչ օգուտ, արդէն սարսափելի ախտն իր աւերումները գործեր էր, և այսօր իր մահուան տխուր լուրը կ'ստանանք, հազիւ 23 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ ։ Օտար երկրի մէջ ուսանող եղաւ եւ օտարագոյն երկրի մը մէջ (Ալճէրիա) մեռաւ խեղճ երիտասարդը, հեռի ազգականներէ, բարեկամներէ և սիրողներէ ։ Մխիթարութիւն իր դժբախտ ծնողքին, որոց մէկհատիկ զաւակն էր Յովհաննէս և որուն համար բաւական զոհողութիւն, ծախք և կարօտ քաշած են ։ Տակաւին յայտնի չէ թէ ի՞նչ անօրինուած է հանգուցելոյն Թաղման և յուղարկաւորութեան համար ։ Մարմինն Ալճէրիա՞ պիտի մնայ թէ Բարիզ պիտի բերուի ։»

Հոլանտական դեսպանատան քարտուղար-թարգման Արծրունի Արտաշէս էֆ.ին և Ռէժիի ընդհ. Վարչութեան գլխաւոր պաշտօնեաներէն Յովհաննէս էֆէնտիին մայրը՝ այրի Տիկին Վարդուհիի յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսն երէկ ժամ 6ին մեծ շքով տեղի ունեցաւ Բերայի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյն մէջ ։ Հանդէսին կ'նախագահէր Տ. Հմայեակ Եպիսկոպոս, շրջապատեալ Տ. Յովհաննէս Մկրեան խաչակիր Աւագ-Քահանայէ և Բերայի ու Խասգիւղի քահանաներէն ։ Ներկայ էին Հոլանտական դեսպան Վանտ. տը Վէքէրլէն, առաջին թարգման Մ. Քէօն, ընդհ. հիւպատոս Մ. Վան տը Բիէթըրսէ, երկրորդ թարգման Մ. տը Քիրիքօ, Տքթ. տը Քիրիքօ և դեսպանատան մնացեալ պաշտօնեայք, Ռէժիի և Տուոյնը Ոսմունիէյի գլուխ պետերէն և գլխաւոր պաշտօնեաներէն չատեր, ինչպէս նաև պետական և վաճառականական դասէն բազմաթիւ ազգականներ ։

Ցաւալուր արարողութեան ներկայք իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին Արծրունի Արտաշէս և Յովհաննէս էֆէնտիներուն ։

Հանգուցելոյն մարմինը փոխադրուեցաւ Խասգիւղի Ազգ. գերեզմանատունն Արծրունի գերդաստանին յատուկ դամբարանին մէջ ։ Մեռելակառքին հետեւեցան բազմաթիւ կառքեր ։

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ընտանիքը շնորհակալութիւն կ'յայտնէ ամէն անոնց որք հաճեցան ներկայ ըլլալ երէկ ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴՈՒՀԻ Ս. ԱՐԾՐՈՒՆԻԻ յուղարկաւորութեան, և բանիւ կամ գրով իրենց ցաւակցութիւնն յայտնեցին այս տխուր առթիւ ։

2 Յունուար.

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԴԻԷՆՁԻՆ, 14 Յնվ.—Բաց ի 1000 հոգիէ, որք պիտի մնան ի Բեքին, ի Դիէնձին և ի Շանհայքուան, ռուս զօրքերը պիտի մեկնին Չի—Լի նահանգէն և Մուքտէն (Մանչուրիա) պիտի երթան ։

ՆԻՒ—ԵՕՐՔ, 14 Յնվ.—Բէքինէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Զինկ իշխան և Լի Հունկ Չանկ ստորագրեցին հաւաքական ծանուցագիրը ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 14 Յնվ.—Ռուսական կայսրութեան 1901ի ելմտացոյցին հասոյթներն ու ծախքերն հաւասարակշռուած են, որոց գումարն է 1 միլիառ 788 միլիոն 482,006 ռուպլի ։ Ելմտական նախարարին տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Մ. Արեւելքի դէպքերուն հետեւանօք հարկ եղած ծախքերը 61.9 միլիոն ռուպլի եղած են 1900ին ։ Դժուար է առ այժմ հաշուել ծախքերուն ամբողջ գումարը ։ Սակայն չինական դէպքերն ի վեր հանեցին, կ'ըսէ Տեղեկագիրը, Զարին խաղաղասէր զգացումները ։ Չինական խռովութիւնք ծագեցան մեր կայսրութեան ամէնէն հեռաւոր սահմաններուն վրայ ։ Սակայն Ռուսիա կրցաւ իսկոյն համախմբել 220,000 հոգիէնոց բանակ մը ։ Արդ, եթէ Ռուսիա խաղաղասէր է, ոչ թէ իր տկարութեան պատճառաւ խաղաղասէր է, այլ թէ իր զօրաւոր ըլլալուն զգացումն ունի ։ Զարը միշտ կ'ներշնչուի, կ'ըսէ տեղեկագիրը, իւրաքանչիւր ճշմարտութեան և մարդկային բարւոյն զգացումներէն ։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

ԲԱՐԻԶ, 14 Յնվ.—Արմատական երեսփոխան Մ. Սէնպա, կրօնական միաբանութեանց մասին օրինագծին առթիւ Ֆրանսայի ներքին գործերուն մէջ Վատիկանի միջամտելուն վրայ հարցապնդում ըրաւ կառավարութեան ։ Վիճաբանութեան մասնակցեցան Մ. Բօլ տը Քասանեաք, Մ. Ռամէլ և Մ. Ռիպօ, և որոշ բացատրութիւններ պահանջեցին նախարարապետէն ։ Մ. Վալտէք Ռուսօ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը չընդունիր որ հոգեւոր իշխանութիւնը (Պապը) աշխարհային իշխանութեան գործերուն խառնուելու իրաւունք ունենայ ։ Սակայն և այնպէս ֆրանսական կառավարութիւնը Նաբոլէոնի և Պապին միջեւ կնքուած կրօնական դաշինքը (Քօնքօրտա) կ'յարգէ ներողամտութեան լայն ոգւով, և շատ կարեւորութիւն չի տար դէպքի մը որ արդէն մոռցուեցաւ գնաց (Վարչապետը կ'ակնարկէ Լէօն ԺԳ. Պապին կողմէ Բարիզի կարդինալ արքեպիսկոպոս Ռիշարի գրած նամակին որ կ'բողոքէր կրօնական միաբանութեանց մասին կառավարական օրինագծին դէմ ։) Մ. Վալտէք Ռուսօ վերջացուց ըսելով թէ ինք միշտ պիտի կրնայ յարգել տալ Պետութեան իրաւունքները ։ Ի վերջոյ 110ի դէմ 310 ձայնով ընդունուեցաւ օրակարգ մը, որ կ'հաւանի կառավարութեան յայտարարութեանց և վստահ է թէ կառավարութիւնն ամենայն հաստատամտութեամբ պիտի պաշտպանէ Պետութեան իրաւունքները ։

ԼՈՆՏՈՆ, 15 յունվ.—Քէյփթաունէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պօէրք ամէն օր կ'աւելնան Քափքոլոնիայի արեւմտեան մասին մէջ ։ Կ'երեւի թէ նպատակ ունին Հէքս գետին վրայ գործելու, կամ անկէց անցնելու ։

ԲԱՐԻԶ, 14 Յնվ.—Երեսփ. ժողովին մէջ «Ռիւսի» շոգենաւին ընկղմելուն վրայ հարցապնդում եղաւ կառավարութեան, բայց ծովային նախարարին յայտարարութեան վրայ թէ քննութիւն հրամայած է, հարցապնդումը մէկ ամսուան յետաձգուեցաւ ։

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	25 11
Ամէնէն բարձր գին	»	25 11½
Ամէնէն վար գին	»	25 10½
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	110 75
Ամէնէն բարձր գին	»	110 75
Ամէնէն վար գին	»	110 25
Թրամվայ	»	64 —
Ամէնէն բարձր գին	»	64 —

ԲԱՑՈՒՄ Յնվ. 2/15

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	25 14½
» » ժամ 6ին		25 14½
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	111 12½
» » ժամ 6ին		111 25
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	627 ½
» պարտաթ.	Ֆր.	455 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	Ֆր.	261 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	450 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո.	4 10
Թրամվայ	Ֆր.	62 —
Անատոլուի երկթ. պարտթ.	»	502 —
» բժնթ.	Ա. Ո.	9 —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնս.	Ֆր.	264 —
Քարափ Իզմիրի	»	— —
Քրէտի Ժէնէրալ Օթթմ.	Օ. Ո.	— —
Սոս. Օթ. Շանժ է Վալ	Ա. Ո.	— —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ոսկի	— 85
» ութ օրուան	»	1 60
Ռումէլի Երկթղ. »	Ֆր.	1 50

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 37
Անգլիական ոսկի	»	110 06
Բօլ Էմբէրիալ	»	90 15
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 04
Քրիմէյ	»	51 06
Մէթալիք	»	99 10
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8 56

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109 ¾
» » » Առտր. թղթ.	»	109 15
» չէք	»	111 ⅛
Բարիզ 3 ամիս Պնք.ի թղթ.	Ֆր.	22 77½
» 3 » Առեւտ. թղթ.	»	22 82½
» չէք	»	22 60
Վիեննա չէք	քուրոն	21 64
Պերլին չէք	մարք	18 40
Օտեսա չէք	ռուպլ	8 56

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 14 Յնվր.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	47 63
» » » Գ.	»	25 87
» » » Դ.) բաց.	»	22 87
) գոց.	»	22 87
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11 63
Եգիպտական միացեալ	»	104 50
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	97 —
Այտընի Երկաթուղի	»	10 —
Փոխառութիւն Դաստապա	»	84 —
» Հելլենական 1881	»	38 50
» » 1884	»	38 25
Մօնօբօլ »	»	42 —
Պուլկր. փոխառթ. 1888	»	85 50
» նոր » 1892	»	82 Գ. Կ.
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 32½
Թրանսվալ	»	2 50
Դրամազեղչ		5 —

ՊԵՐԼԻՆ, 14 Յնվր.

Օսմ. փոխառութ. 1888	մարք	98 75
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	109 10
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 240
Դրամազեղչ		5 —

ԲԱՐԻԶ, 14 Յնվր.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	Ա. Ո.	23 55
) գոց.	»	23 55
» » » Գ.	»	26 35
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	538 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	101 87
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	111 50
Քրէտի Լիոնէ	»	1117 —
Պանք տը Բառի	»	1070 —
Իտալական Ռանթ	Ա. Ո.	93 95
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 115
Թրանսվալ	Ֆր.	61 25
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 ½
Ցէֆանս Լօնկ. նոր փոխ"	»	— —

ՎԻԵՆՆԱ, 14 Յնվր.

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրոն	95 97
» Լոնտոնի վրայ	»	240 60
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	105 —
Օսմ. Ռէժի	»	291 —
Դրամազեղչ		4 ½

1901
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ
Ազգ. Հիւանդանոցի պատկերազարդ ընդարձակ օրացոյցը, որ ամէն կարգի ազգայիններէ համակիր ընդունելութիւն գտաւ, պատուական մաս ըլլալով կ'զարդարուի ներկայիս թէ որոնք որ պէտք ունին՝ փութան գնել յիշեալ օրացոյցերէն, որոց հասոյթը նուիրուած է Ազգ. Հիւանդանոցի ։ Գրասենեակն է ի Մեծ Նոր Խան և կ'գտնուի նաև ամէն գրավաճառաց քով ։
ԳԻՆՆ Է 10 ՂՐՈՒՇ
Մեծաքանակ գնողաց 100ին 20 զեղչ.
(Կնիք Ազգային Հիւանդանոցի)

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹԸ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ — **ՆՈՐԹԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ**

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 · ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 14,409,089 10.1
ՀԱՍՈՅԹ 1899 ՏԱՐԻՈՅ 3,073,226 13.11

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 · ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,509,273
ՀԱՍՈՅԹ 1899 ՏԱՐԻՈՅ 1,187,296

Ընկերութիւնք երկուքն ալ Կ. Պոլսոյ մեջ գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, ամէնէն աժան եւ ամէնէն դիւրին պայմաններով՝ քան ուրիշ ամէն ընկերութիւնք. Ասոնք, հաստատութեան այն յաջողութեան պատճառաւ զոր կ'ընծայեն իրենց գործածողներուն ձեռնհասութեամբ եւ իրենց պահեստի միլիոնաւոր գումարներուն ապահովութեամբ։ — Նաեւ երբ ապագայ իրենց հաստատութեան, մինչեւ հիմա Հրդեհի հատուցման համար մինչեւ ցարդ վճարած գումարն է 34,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

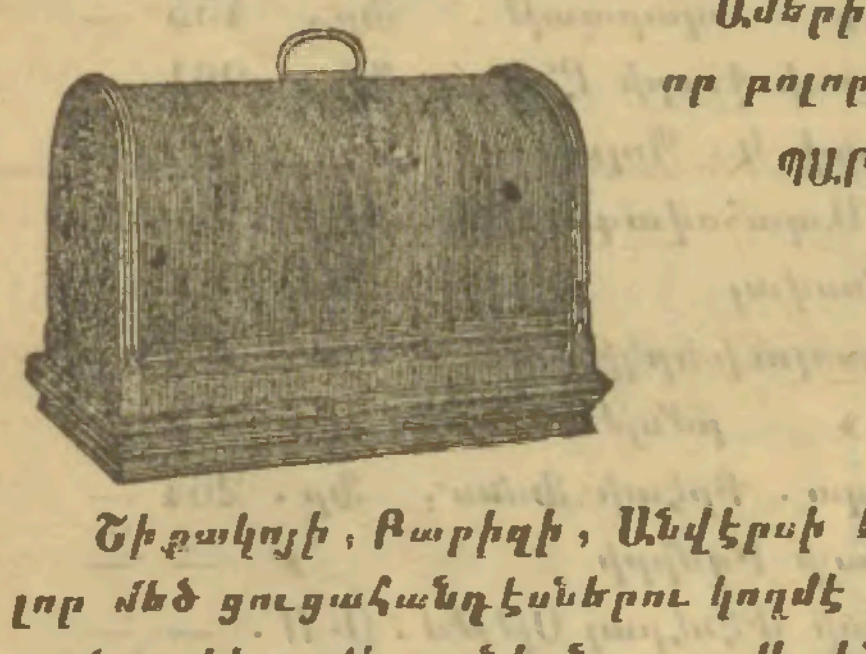
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 · ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւաց եւ առագաստանաւաց մէջի ապրանքներն եւ գրամաթղթերը ծովու ամէն վտանգներու դէմ։ Գինը եւ պայմանաց վրայ տեղեկութիւն առնելու համար կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի Փաշա խան գետնայարկ Թիւ 21 եւ 22 կը. սենեակներն, առ ԴԱՌՆԻԿ Տ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

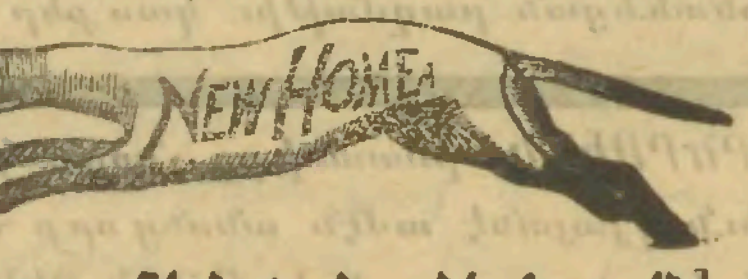
ՆԻՒ-ՀՈՄ

Ամերիկեան ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ կարի մեքենան որ բոլոր կարի մեքենաներուն հետ կ'մրցի

ՊԱՐԶՈՒԹԵԱՄԲ
ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՐԱԳՈՒԹԵԱՄԲ
ԹԵԹԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Շիքակոյի, Բարիզի, Անվէրսի եւ բոլոր մեծ ցուցահանդէսներու կողմէ ստացած ոսկեայ մետալներն այս մեքենային գերազանցութիւնը կ'ապացուցանեն։

[Ոսկեզօծեալ կոճակով կարծես մետաղ]

ՆԻՒ ՀՈՄ կ'կատարէ ամէն աշխատութիւն։
Կ'կարէ էն հաստ ու էն բարակ կերպասներն ինչ որ ուզէք ո՛չ մէկ մեքենայ կրնայ ընել։
Անհրաժեշտ ամէն կօշկակարի, դերձակի ու ընտանիքի։

Թուրքիոյ համար միակ Ներկայացուցիչ՝ Որդիք ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Կ. ՄԻԱՆԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ. — Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Համիտիյէ ճառտէսի, Թիւ 7 ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ. — Իզմիր Համիտիէ Ճառտէսի Թիւ 39

Գնողներու համար ձրի դասընթացներ կան. — Մեքենայից գործածութեան եղանակին ուսուցումը եւ նորոգութիւնը ձրիապէս պիտի կատարուին վաճառատանս կողմէ։

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ ՖՐԱՆՔ 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր.։ Ամբողջ կեանքի վրայ եւ խառն ապահովագրութիւն, կրկին գրամագլխով, ապրելու ու մեռնելու այլ եւ այլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սակերով ու նպաստաւոր պայմաններով. Մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրը անվիճելի կ'դառնայ. Ընկերութիւնը ո՛չ եւ է տարակուսութիւն չընէր ապահովագրեալին անձնապաշտութեան, մենամարտ, ամէն կողմ ճամբորդելու պարագային, եթէ առանց խնայ տրուելու ալ կատարուի։ Նմանապէս ո՛չ եւ է սակի յաւելում չի պահանջեր։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 ֆր.։

Վճարուած Ապահովագին 1,433,965 ֆրանք։

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու եւ ապրանքներու՝ Նպաստաւոր պայմաններով։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, չոգենաւերու մարմին աշխարհիս ո՛ր կողմն ալ ուղեւորին։

1896ի շահաբաժինն է 18½ %, 1897ինը՝ 18 %, 1898ինը՝ 18 % եւ 1899ինը՝ 16 %։

Ընկերութեան դրամատուներն են ԲՐԷՍԻ ԼԻՕՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ—ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ, Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ, Սոֆիա։

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ։

Ղալաթիա, Մէրճիմէնի Քուլու, Ճէզայիր խան, Թիւ 4։

Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին։

Քննիչ գործակալութեան Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ։

Մամլոյ Բ. Գ. ԳԱՍԱՊԵԱՆ, Տէֆթերդարեան խան, Թիւ 5, Պոլիս։

Շքեղ ու նորաձեւ հագուստ գնել ուզողները՝ կ'հրաւիրուին Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ Հաճօբուլօ խանի նորաշէն վերնայարկի անկիւնը Թիւ 33

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ,

Նոր հայ վաճառատունն ուր կը գտնուին դրալէթներ, բարտըսիւներ, ոըտինկօթներ, բանթալոններ եւ ամբողջ քոսթիւմներ։

Պոլսոյ հագուստի վաճառատուներն յաճախորդներն համակեր գտնուած են մինչեւ Արտաքի Մօսքովեան, որ շատ տարիներ անօրինութիւնը վարած է բազմաթիւ նոյն կարգի վաճառատունց, եւ իր ուղղութեամբ, սիրաշահութեամբ ու ձեռնհասութեամբ սիրելի եղած է ամէնուն։ Այս անգամ ալ, «Ալյոն պէտէքի չելեպիի լաւ գաղափարով առաջնորդուած, այս նոր վաճառատունն իր հաչաւոյն հիմնելով, կ'յայտարարէ թէ յարգոյ հասարակութիւնն ամէն տեղէ աւելի գոհացում պիտի գտնայ սոյն Հաճի Շահին վաճառատան մէջ, ուր կերպասի ընտրութեան, ձեւի ու կարի ամենամեծ խնամ կ'տարուի ուղղակի հսկողութեան ներքեւ։ Անհիւ յաճախորդները, Հաճօբուլօ խանի վերնայարկի սանդուղներէն ելնելու ձանձրոյթը թող հաճին կրել, փոխարէն պիտի ունենան հագուստներ ըստ ճաշակի արժանաբնակ, ինչ որ իրենց հոգնութիւնը շուտով կ'անցնէ եւ ուրախ պիտի ըլլան գնելով, հաստատօրէն ու չէք ափսոսալ։

Վերջին գին թիւն 2 գրուշ. — Կիրակի օրերը վաճառատունը բաց է։ 1

ﻗﻄﺮﺍﻥ ﺣﻘﻲ

GOUDRON HAKKI

ԿՈՒՐԹՔԻ ՀԱՐՔԻՒՆԸ

(Պահանջեցէք քեռը), Նեղին հագերն եւ շնչառութիւնները դարմանող այս դեղը մեծապէս գնահատուած է մեր երկրին առաջնակարգ բժիշկներուն մեծ մասին կողմէ եւ Բժշկական Ժողովին ու հանրային Առողջապահական վարչութեան կողմէ ընդունուած եւ վաւերացուած է։ Կ'ծախուի Պոլսոյ բոլոր դեղարաններուն եւ դեղավաճառներուն մէջ։ Ի Բերա, գլխաւորաբար կծախուի «Աւստրիա» եւ «Նորմալ» դեղարաններուն մէջ։

25—17 Հնդիկ

Դեղագործ ՀԱԳՈՐ ԵՒ ԷՐՐԷՄ

Իդինմէ Թերթին Վրա Թղթերը մի մնայ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ

Ան որ կ'ճանչնուին ամէն գրութիւնք

ԼԸ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿ.
ՏՆԱՅ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՏԵՍՉԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱ

Բարիզ 1 եւ 3 Լը Բելթիէ փողոց (Պուլվառ տէ զ'իդալիէնի անկիւնը։) Ջուտ փոխադարձ Ընկ. Ամբողջ շահերը կ'պատկանին ապահովագրեալներուն։

1900 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ 225 ՄԻԼԻՈՆ ֆրանք։ Ապահովագրութիւն որ կ'րանի՝ 5,503,000,000 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած է մէկ միլիառ 545 միլիոն։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ընդհանուր ապահովագիրը [բօլիս] շատ աւելի առանձնաշնորհումներ եւ առաւելութիւններ կ'ընծայէ ապահովագրելոց քան ուրիշ ընկերութեանց պայմանագրերը։ ՆԻՒ—ԵՈՐՔԻ ապահովագիրն առարկելի չէ բնաւ, եւ յանձնառ թուականէն սկսեալ կ'երաշխաւորէ արհեստի, բնակութեան եւ ճամբորդութեան յարակից բոլոր վտանգներն եւ մահուան ամէն պարագաները, առանց բացառութեան, նոյն իսկ պատերազմի պահուն։ Ապահովագիրն իրաւունք կուտայ տարբեր փոխառութիւններ ընել, որոց գումարը նշանակուած կ'ըլլայ կանխաւ ապահովագրութեան մուրհակին մէջ։ Առաջին տարեվճարէն սկսեալ, ապահովագրուողին համար իրաւունքէ անկում չկայ։ Ընդհանուր ապահովագիրը կ'վճարուի ի դէպ մահու, ապահովագրեալ անձին ըրած բոլոր մասնավճարներով, ինչպէս նաեւ ապահովագրեալ դրամագլխով եւ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոսով։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քննիչ—Պատուիրակ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ
Պոլիս, Հուիթօլ խան
Վօյվօտա փողոց, Վիթալիս խան Ղալաթիա

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԼՕԴՈՒՄ ՇԱՔԱՐԻ

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ԱԼԱՄԵԱՆ

Կ. Պոլիս Եղիպտական Չարշըսը Թիւ 57

Ֆոնտանքը, Փէնտոլը, պաստէլի, շէքէրլէ, պորգ եւ ամէն տեսակ լօգումներ ու շաքարեղէններ կ'ծախուին յիշեալ վաճառատան մէջ։

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԻՒՆՆ
ՈՐ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈՍՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ԲՈՒԺԷ

ՍԱՆԹԱԼ ԲԼԷՆ

Մէկ խանի օրուան մէջ օրական 8—12 հատ խաբիկ առնելով։

ԲՈՒԽՈՒԼ ՄՈՒՍԷԹ
ԿԸ ԲՈՒԺԷ
ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԿԷՍ ԳԼԽՈՒ ՑԱՒԸ
ՍԻՌԱԹԻՒԸ

ՀԱԶԸ
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ԽԶՈՒԱՄԲԸ
ԱՆՔՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ԲՈՒԺԷ

ՍԻՐՕ Տ'ՕՊԻԷՐԺԻԷ

Կը ծախուի Բարիզ Պլէն եւ Տոմսը վաճառատանը եւ Կ. Պոլսոյ ու գաւառներու դեղարաններու եւ դեղագործատուներու մէջ։

ՏՈՔԹՈՐ Կ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ որ 25 տարիէ ի վեր իբր Բժիշկ Վիրաբոյժ եւ Ծննդաբոյժ յաջողակութեամբ գործ ըրած էր հասարակութիւնը, վերջերս ուղեւորութիւն մ'ըրած է Եւրոպա, ծանօթանալու համար վիրաբուժական գործողութեան վերջին կատարելագործեալ դրութեանց ամէն մանրամասնութիւններուն [technique], եւ յաջորդաբար Եւրոպայի գլխաւոր բժշկական կեդրոններուն՝ ԷՏԻՆՊՈՒՐԳԻ, ԼՈՆՏՈՆԻ, ՓԱՐԻԶԻ եւ ՎԻԷՆՆԱՅԻ հիւանդանոցներուն մէջ ժամանակիս էն նշանաւոր վիրաբոյժներուն գործողութիւններուն մօտէն հետեւելով ունակութիւն ստացած է, մանաւանդ կանանց ներքին գործարաններու եւ որովայնի վրայ կատարուած ամէն գործողութիւններու [Laparotomie] եւ առանց պէտք եղած գործիներն ալ հոգալով դարձած է իր բնակավայրն՝ ԻԶՄԻՐ, Պատիւ ունի ծանուցանել թէ պատրաստ է դարմանել ամէն հիւանդներ, կատարել ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ ու եւ է մասին վրայ։ Կոտրուած եւ խախտած ոսկորները նորագոյն մեթոտներով։ Մասնաւորապէս յանձն կ'առնէ դարմանել ԿԱՆԱՆՑ ծննդական գործարանոց հիւանդութիւնները՝ էն կատարելագործեալ կերպով։

Ամէն Ուրբաթ ձրի կ'դարմանէ աղքատաց ԱԿԱՆՋԻ ՔԹԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւնները եւ վիրաբուժական գործողութիւն կ'կատարէ։ 74

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐԷՆ կ'խնդրուի թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրել։ Երկու երեսի վրայ գրուածները մեծ դժուարութիւն եւ յապաղում կ'պատճառեն։

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերփուլ եւ Միջերկրականի միջեւ բանող չոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Մարիօդիս	5000	Թէյպըր	3000
Ֆայիլի	4500	Ֆէրօս	3000
Նայդօքրիս	4200	Օսմանլի	3000
Էմէյսիս	3500	Թիպս	2500
Րամիսիս	3500	Կասքօնի	1500
Մինիս	3500	Կիէն	1500
Էնիպիս	3000		

Դիմել առ Ճ. Վ. Ուիթօլ եւ Ընկ.
Ուիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սդրիթ, Լիվըրփուլ

ԿԱՐԵՒՈՐ Է ԳԻՏՆԱԼ ԹԷ մեզի ղրկուած յօդուածները եւ այլն եթէ չըլլան ծայրերը կտրուած պահարանի մէջ դրուին, միայն 5 կամ 10 փարանոց փոստայի փուլ փակցնել բաւական է համաձայն Փոստատարական օրէնքին։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»ի

Բնակութիւն Կ. Պոլսոյ համար եռամսեայ բաժանորդագինն է միայն 36 դր., ամսական ճիշդ 12 դր.ի հաշուով։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ

Կ. Պոլիս, Nº 23, 25 Պապը Ալի Ճատտէսի

ՆԻՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի. — ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՈՆԴԷՊԷՆ (107)

ԲԱԽՏԻՆ ՋՈՀԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ — ԿՈՄՍՈՒՀԻ ՄԱՐՍԷԼ. — ՀԲ.

Հոկայ Պօղ՝ բոլորովին զուարթ՝ կ'մտածէր. — Մարդ հոս երջանիկ պիտի ապրի եթէ միայն 2400 ֆրանք եկամուտ ունենայ։

Ցետոյ պոռալով. — Բիչ մը աշխատիլ կ'ուզէ, որպէսզի այդ եկամուտն ունենանք։ Հոս բնակելու է։ Ասկէ աւելի աղուոր տեղ չենք կրնար գտնել։

— Է՛, ի՞նչ որոշում պիտի տանք, ըսաւ Սկիւռ։

— Օդէլ դառնանք, պատասխանեց Հոկայ Պօղ։

Մայր Ժայլու տնական գործերով զբաղած էր. — Տեսա՞ք, հարցուց յաճախորդներուն։ — Այո՛։

— Իմացա՞ք. Գործերնուդ կուգա՞յ։

— Անանկ կ'երեւի կոր։ — Ուրեմն։

— Պլուա պիտի դառնանք, բնակութիւն առնելու։ Իրիկուան հոս կուգանք եւ այրի Տիկին Լըպրիւի գալուն կ'սպասենք։ Մեզի աղուոր սենեակ մը եւ փառաւոր ճաշ մը պատրաստեցէք։

Ցետոյ կառապանին դառնալով ըսաւ. — Ձիերնիդ լծեցէք, բարեկամս։ Իրիկունը կործէն հոս պիտի ըլլանք մեզ։ Վաղն աղուոր ձկնորսութիւն մը կ'ընենք ըսաւ Սկիւռ։

— Բայց կարթ չունինք։

— Պլուայի մէջ կ'գնենք մեզի պէտք եղածը։ Հոս ցորեն ունիք, այնպէս չէ՞, հարցուց մայր Ժայլուի։ — Այո՛։

— Համեցէք ինծի համար լիտր մը ցորեն տաք ջուրին մէջ դնել։

— Շատ լաւ։ — Պարտքերնիս ի՞նչ է։

Օդէլին տիրուհին հաշիւ ըրաւ, Հոկայ Պօղ վճարեց եւ կառապանն եկաւ ծանուցեց թէ կառքը պատրաստ էր. — Մենք ալ պատրաստ ենք։ Օ՛ն, ճամբա՜յ, գոչեց Հոկայ Պօղ։

Ժամ 4½ ին կառքը կեցաւ Օդէլ տը լ'Անգլէ առջեւ. — Ճիշդ երկու ժամէն պիտի մեկնինք. Զգուշանաք հա՛, ըսաւ Հոկայ Պօղ կառապանին։

— Ուշանա՞մ մի։ Քաղաքին ժամացոյցներն իմ վրաս կ'րնան լարուիլ։ Ան ատեն սխալ չեն ըներ, պատասխանեց կառապանը։

ՀԳ.

Հոկայ Պօղ՝ առանց խօսք մ'ըսելու իր դիտաւորութեան վրայ՝ Օդէլին ախոռ տանելու պայուսակները կապեց եւ Սկիւռի հետ գնաց ձկնորսի գործիքներ ծախող վաճառատուն մը, ուր իրեն պէտք եղածները գնեց բոլոր։ Որոշեալ ժամուն կառքին եկաւ կեցաւ Օդէլին դրան առջեւ։ Պայուսակները զետեղելէ ետքը, Հոկայ Պօղ եւ Սկիւռ կառք նստան եւ առաւօտուն ճամբան ձեւը առին։ Ճաշէն երեք քառորդ ժամ առաջ մայր Ժայլուի Օդէլն հասան։ Ցորենն յարմար ամանին եփած էր։ — Վաղ առտու կանուխ որսի կ'երթանք, ըսաւ Հոկայ Պօղ ցորենն ամանի մը մէջ լեցնելով եւ անոր խառնելով չոր մը հացի կտորտանք։ Երկու Բարիզցիները՝ ցորենին աւանդը, որսի պաւազան մը եւ խորաչափ գործիք մ'առնելով՝ գացին առուակին եզերքը, հոն ուր քանի մը ժամ առաջ այցելած էին։ Հոկայ Պօղ չափեց առուակը, որ երեք մէտր խորութիւն ունէր։ — Օ՛, տա ի՞նչ աղուոր բան։ Կարծես թէ չափի վրայ առեր ենք մեր գործիքները։

Հոկայ Պօղ հացին կտորտանքը թրջեց, ցորենով հօսով շաղուեց եւ կուտի մեծութեամբ գնտակներ շինելով առուակին մէջ նետեց։ — Ցանքերնիս ըրինք։ Վաղ առտու կ'քաղենք, ըսաւ։ Մայր Ժայլուի պատրաստած ճաշը նախաճաշին պէս ընտիր էր։ Իրիկուան 10ին, կառապանը, որ լեցուն պարկի մ'առած էր, Պլուա մեկնեցաւ եւ երկու երիտասարդ սենեակները, երկուքն ալ գեղի ու որսի միրահար, գացին պառկելու։ Առտուն կանուխ ելան եւ չիտակ առուակին եզերքը։ Հոկայ Պօղ կարթերը պատրաստեց, հատ մ'ալ տուաւ ընկերոջը եւ գործիքները ջրերը նետեցին։ Ասէի իրիկուան ցանքն ապարդիւն մնացած չէր։ Հոկայ Պօղ, իբրեւ լաւ ձկնորս, շուտով համկցաւ թէ ծածանները եկած էին։ Ջեր խաբուեր։ Ժամ մը չքշած, ջուրէն հանեց երեք հատ գեղեցիկ ծածան, որոնց ամենէն պզտիկը 1½ լիպրա կ'կշռէր։ Սկիւռ ալ իր կարգին քանի մը կարմրախայտներ բռնած էր։ Ժամ 10ին, զամբիւղներնին լեցուած էր ողջ ողջ ձուկերով։ Օդէլ գացին, ուր մայր Ժայլու զարմանքի ու ուրախութեան աղաղակ մ'արձակեց տեսնելով անակնկալ արդիւնքը, զոր կ'անուանէր հրաշալի ձկնորսութիւն մը։ — Բայց ուտելով պիտի չնամի այսքան ձուկը, պոռաց ի ձեռքը բարձրացնելով։ — Հիմակու հիմա մեզի համար քիչ մը բան տապկեցէք, ըսաւ Հոկայ Պօղ, եւ մնացածն ինչ կ'ուզէք ըրէք։ Առտու տակուին։

Ճաշէն ետք, երկու ձկնորսները գացին նստան ծառերուն տակը, որք իրենց հովանիովը կ'պաշտպանէին զիրենք արեւին տաք այրող ճառագայթներէն։ Առուակին մօտ այն տեղւոյն ուր նստած էին, զարդարուած էր ուռիներով, որք կ'հովանաւորէին հանդարտ ջուրն եւ այն նըրբուղին, որ առուակին եզերքը ծածկած ծառերու տակերը կ'երկարէր։ Իրենց որսորդութեան վրայ ուրախ ըլլալով, ո՛չ Հոկայ Պօղ ո՛չ Սկիւռ տեսած չէին երկու անձերու յանկարծակի ներկայութիւնը, որոնք առուակին մօտեցած էին եւ իրենց որսորդութիւնը կ'դիտէին, ուռենիներու կաճապին ետեւ։ Հոկայ Պօղ հակառակ իր անմնան ճարտարութեան՝ քանի մ'անգամ անյաջող եղած էր։ Ցանկարծ՝ չարժում մը զգալով կարթը ցնցեց։ Գաւազանին ծայրը շրջանակի աղեղ մը գծեց, որ անթադրել կուտար թէ խոշոր ձուկ մը բռնուած էր։ — Ծո՛ւս, ամանը բե՛ր, պոռաց Սկիւռի ինծի կուգայ որ հաչուագիւտ բան մը բռնեցի։

Սկիւռ՝ իր կարթը մէկդի դնելով՝ Հոկայ Պօղի մօտեցաւ անոր օգնելու։ — Մածա՜ն մը, պոռաց Հոկայ Պօղ ջուրին երեսն հանելով։ Աս ի՞նչ անաղէն բան է։

Եւ արդարեւ խոշոր ծածան մը, որ կղզիացմանն զոհ ըլլալով, ջուրը կը ծեծէր թեւերովը ու պոչովը, եւ կ'ջանար փախչիլ։ Բայց Հոկայ Պօղի գաւառականը ուժով էր։ Ձուկն եզերք հանուեցաւ նուաղած — Ա՛հ, ա՛հ, ի՞նչ աղուոր ձուկ է, պոռաց գիտցաց եզերքը գտնուող երկու կիներէն այն որ գեղանի էր։ Այս բացագանչութեան վրայ զարմացած, երկու Բարիզցիները ձայնին եկած կողմը նայեցան եւ այն ատեն միայն նշմարեցին իրենց յաջողութեան վկաները։ — Գեղեցիկ ծածան մը, այո՛, Տիկի՛ն, ըսաւ Հոկայ Պօղ յարգէ գլխարկը կէս մը վեր վերցնելով։ Վեց օխա կուգայ, թերեւս աւելի։ — Զբօսանք է այսպէս որսալ, ըսաւ դեղանի կինը։ Դդեակին մէջ երբեմն կ'որսամ, բայց երբեք բան մը բռնած չունիմ։ Թերեւս ձեր չեմ գիտեր։

— Ես ալ, Տիկի՛ն, ընդմիջեց Սկիւռ, ըսաւ չեմ գիտեր որսալը, բայց կրցածիս չափ կ'բռնեմ։ Եթէ այս կողմն ըլլայիք, կարծես ձեզի կուսայի եւ ապահով եմ թէ առաջին նետելնուդ ափսոս մը պիտի ընէիք։

Սկիւռի քիչ մը ռամիկ լեզուն չխրտչեցուց գեղանի կինը, որ պատասխանեց. — Բայց կրնանք այդ կողմն անցնիլ. Կամուրջն հեռու չէ եւ եթէ հաճիք վայրկեան մը փոխ տալ ինձ ձեր կարթը, շատ պիտի զբօսնում։

— Հրամմեցէ՛ք, Տիկի՛ն։ Կարթերնիս ձեր տրամադրութեան տակ է, ըսաւ Հոկայ Պօղ։

— Կ'ընդունիմ, Միսիէ։ Կամուրջէն պիտի անցնինք եւ տասն վայրկեանէն քովերնիդ ենք։ Եկէ՛ք, սիրելի Օր. Շալլէն, ըսաւ ընկերուհիին։ Զբօսանք մ'ըրած կ'ըլլանք։ Ես ալ շատ ուրախ պիտի ըլլամ եթէ դղեակ տանիմ իմ որսացած մէկ ձուկս։ Օր. Շալլէն հաւանութեան նշան մ'ըրաւ եւ հեռացաւ Օր. Օրնէ որ Լակարտի հետ, զոր ընթերցողք ճանչցան արդէն։ — Ասոնք շիք կիներ են, որ դղեակի մէջ կ'բնակին։

— Հոս դղեա՞կ կայ։ — Անանկ կ'երեւայ։

— Ասկէն պարագայի մէջ հպարտ չէ այս պզտիկ կինը...

— Կամ Օրիորդը, վասն զի շատ մանկամարդ է։ Հազիւ 16—17 տարու կայ։ Խօսակցութիւնն ընդմիջուեցաւ եւ Հոկայ Պօղ նորէն իր ուշադրութիւնը դարձուց կարթին։ 5—6 վայրկեան անցնելէ ետքը, ձայն մը եկաւ ականջնուն. — Օր. Օրնէ՝ հոս պզտիկ ճամբայ մը կայ, կ'րսէր ձայնը։ Հոսկէ եկէք, փոխանակ խոտին մէջէն քալելու։

(Շար.)

Թարգմ. ՓԻՐԱՑԵՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ